

A biztosítási állomány átruházására vonatkozó jogszabályok módosítása.

A 4800/1936. M. E. számú, a 33-as bizottság által letárgyalt rendelet a biztosítási állomány átruházásának kérdését abban az értelemben rendezi, amint azt a BIOSZ egy még az 1934. év folyamán a Biztosító Magánvállalatok m. kir. állami Felügyelő Hatóságához benyújtott felterjesztésében javasolta. Ez a rendelet azon rendelkezések első láncszemének tekinthető, melyek minden bizonnyal a közel jövőben a biztosítási állami felügyelet kérdését-, a felügyelő hatóság 13 év óta gyakorolt ellenőrzésének gyakorlati tapasztalatait alapulvéve — korszerűen újból szabályozni fogják.

Minden állományátruházáshoz igen fontos közérdek fűződik s éppen ezért mindazon államok, melyekben a biztosító vállalatok materiális állami felügyelet alatt állanak, a biztosítási állománynak egészben vagy részben történő átruházáshoz a felügyelő hatóság jóváhagyása szükséges. A felügyelő hatóság feladata, hogy az állomány átruházásánál a leglelkiismeretesebben ügyeljen arra, hogy a biztosítási állománynak más működési engedéllyel rendelkező társaságra való átszállalása esetén a biztosítottak érdekei ne legyenek veszélyeztetve.

Az állományátruházás által ugyanis úgy az átadó, mint az átvevő biztosító társaság biztosítottjai hátrányos helyzetbe kerülhetnek. Az átadó vállalat biztosítottjait ott érheti sérelem, hogy biztosításaikat egy anyagilag kellőképpen meg nem alapozott biztosító társaság veszi át, az átvevő vállalat biztosítottjai pedig az által lehetnek veszélyeztetve, hogy a vállalat olyan biztosítási szerződéseket szerez meg, melyek kockázati szempontból nem kielégítőek és így a beteg állomány átvétele zavart okozhat az eddig egészségesen kiválasztott kockázati tömegben.

A tudomány és a gyakorlat az állományátvitel két fajtáját ismeri, ú. n. egyszerű és a minősített állományátvitelt.

Az egyszerű állományátvitelnél, ahogy az a 196/1923. M. E. számú rendelet 12. §-a értelmében mindeddig fennállott, az átadó vállalat biztosítottjai nincsenek az átvevő vállalathoz kötve. Joguk van a biztosítottaknak biztosítási szerződésüket, az állományátvitel fenti rendszerénél, felmondani és azt bármely más biztosító társaságnál elhelyezni. Az állományátvitel ezen rendszerénél a felügyelő hatósági jóváhagyásnak nincsen magánjogi jelentősége. Ezzel szemben a minősített állományátvitel a szerződési szabadság korlátozását jelenti és mélyen belenyúl a magánjogba. Az állományátruházás most vázolt rendszerénél az átadó vállalatnak a biztosító szerződésekből eredő összes jogai és kötelességei a felügyelő hatósági jóváhagyással az átvevő vállalatra szállnak át.

Az új rendelet megadja a felügyelő hatóságnak a jogot, hogy belátása szerint a minősített állományátruházást rendelkezesse el.

A rendelet 4. §-a kimondja, hogy „ha valamely biztosító magánvállalat egész biztosítási állományát, vagy annak vala-

mely biztosítási ágra, illetve fajra vonatkozó részét egy másik biztosító magánvállalatra ruházza át és az állományátruházást a Biztosító Magánvállalatok m. kir. állami Felügyelő Hatósága a jelen §. rendelkezései alapján jóváhagyja, az átruházó biztosító vállalatnak az átruházott biztosítási szerződésekből eredő összes jogai és kötelezettségei az átvevő vállalatra szállnak át és az átruházó vállalatnak az átruházott biztosítási szerződésekből eredő kötelezettségei megszűnnek." A felügyelő hatóság azonban csak abban az esetben rendelheti el a fentközlött magánjogi hatállyal az állományátruházást, ha „a biztosítástechnikai vizsgálat megállapítása szerint a biztosítási szerződések alapján a vállalattal szemben jogosított felek jogainak biztonsága az átruházás következtében nem csökken."

Az egyszerű állományátvitel a teljes és érintetlen szerződési szabadság álláspontján áll. Ez azonban bizonyos esetekben veszélyes lehet a biztosított és a biztosító intézet kölcsönös érdekeire. Különösen áll ez abban az esetben, ha egy kevésbé tőkeerős biztosító társaság állománya ruháztatik át egy tőkeerős vállalatra, vagy ha egy vállalat összeomlása kerülhet el egy idejében elrendelt állományátruházás által. Minden állományátruházásnál a nem érdekelt társaságok biztosításai ügynökei élénk üzletszerzési tevékenységet fejtenek ki és igyekeznek a valamelyest csak elfogadható kockázatokat társaságuk részére kikapcsolni. Ilyenkor aztán csak a más társaságok által el nem fogadott silány kockázatok maradnak meg az átadandó biztosítási állományban s ez sok esetben a tervezett állományátruházás meghiúsulásához vezethet.

A minősített állományátruházást lehetővé teszi, hogy az átruházandó állomány en bloc szállják át az átvevő társaságra és ezáltal kiküszöböli az előbb vázolt rendszer hiányosságait. Ezzel szemben erősen korlátozza a szerződési szabadságot, mélyen belenyúl a magánjogba és ezáltal eltávolodik attól a feltétlenül helyes jogi ideáltól, hogy a felek szabad szerződési akaratát törvényes intézkedés lehetőleg ne korlátozza.

A modern jogfejlődés minden kétséget kizáró módon a minősített állományátruházás felé halad. Svájc 1919-ben (február 4-i szövetség törvény) Csehszlovákia 1920-ban (402. számú rendelet), Ausztria egy évvel később 1921-ben (szeptember 30-i szövetségi törvény), Németország pedig 1931-ben (június 6-i birodalmi törvény) vezette be a minősített állományátruházás rendszerét.

A szerződési szabadság korlátozását természetesen nem szabad általánosítani. Igaz ugyan, hogy „a biztosítási állomány közigazgatásjogilag elismert egység és biztosításgazdaságilag tőrhetetlen állapot, hogy ezt az egységet egyesek a magánjogtól támogatva megbontsák" (Ehrenzweig Rechtsordnung der Vertragsversicherung. 576. old.), mert „a biztosítási állomány tömeg jellege a biztosítottak egyéni érdekei által alátámasztott különleges igényeket kizárja" (1921. szeptember 30-i osztrák törvény indoklása). Feltétlenül kívánatos azonban, hogy a felügyelő hatóság szabadon választhasson az egyszerű és minősített állományátruházás elrendelése között.

Fenti okból nem lehet az 1931. június 6.-i német felügyeleti törvény 14. §-ban előírt rendezést kielégítőnek tekinteni. Az idézett törvényszakasz ugyanis kimondja, hogy „a biztosítási szerződésből eredő összes jogok és kötelezettségek állományátruházás esetén az átadó vállalatról az átvevő vállalatra mennek át.” Tekintettel arra, hogy az állományátruházáshoz adandó jóváhagyását a Felügyelő Hatóság csak a törvényben taxative meghatározott okokból tagadhatja meg (8. §.), a szerződés szabad korlátozása általánossá válik, holott ennek csak kivételesen abban az esetben lehet helye, ha ezt különös, súlyosan latba eső közérdek indokolja.

Nem mondható helyesnek az 1919. február 4-i svájci ú. n. óvadéktörvénynek az állományátruházásra vonatkozó rendelkezése sem. (18. §.). Ez a törvény az egyszerű és a minősített állományátruházás középútján áll. A biztosítási szerződésből eredő összes jogok és kötelezettségek törvény erejénél fogva ugyan átszállnak az átvevő vállalatra, a biztosítottaknak azonban három havi időköz áll rendelkezésre abból a célból, hogy az állományátvitel ellen közigazgatási úton panasszal éljenek. Ez alatt a határidő alatt az egyszerű állományátvitel összes nem kívánatos következményei beállhatnak.

Az állományátruházás kérdésének újból való szabályozása Magyarországon lényegében azonos az osztrák rendelkezéssel és egyesíti magában az egyszerű és minősített állományátruházás előnyeit. A Felügyelő Hatóság ennél a rendszernél ugyanis szabadon mérlegelheti, hogy vajjon az egyszerű vagy a minősített állományátruházás felel-e meg jobban a felek érdekeinek, és hogy indokolt-e a szerződési szabadság korlátozása vagy sem?

Lényeges további könnyítést tartalmaz az állományátruházás szempontjából a rendelet azon intézkedése, hogy a felügyelő hatóságnak jogában áll az átadó és átvevő vállalatot az állományátruházással kapcsolatos illetékek alól felmenteni, vagy azokat mérsékelni. Ezen mindenképen helyes intézkedés gyakorlatilag azzal indokolható, hogy az állományátruházásnak gyakran erős akadálya az átruházással kapcsolatos lényeges illetékterhek, elméleti indokolása pedig az, hogy a díjtartalék fedezeti értékek csak alakilag a biztosító társaság tulajdona, ténylegesen azonban a felek tulajdonát képezik.

Dr. Bände György.

A biztosítási illetékek újabb megállapításáról.

„A biztosító intézetek által fizetendő illetékek” cím alatt a Polgári Jog decemberi számában írt szakközleményben foglalkoztam mindazon illetékekkel, amelyeket a biztosító intézetek felhívás bevétele nélkül fizetni kötelesek. Közvetlenül a cikk megjelenése után két rendelet látott napvilágot; még pedig a m. kir. miniszterium 4800—36. M. E. számú rendelete a Phönix életbiztosító társaság belföldi fiókja ügyeinek rendezésével kapcsolatos egyes rendelkezések tárgyában kibocsátott 4040—936. M. E. számú rendelet kiegészítése és a biztosító